

शैक्षणिकपर्याययोजना

सप्तमीकक्ष्या – २०२१ – २२

संस्कृततृतीयभाषा

रचनासमिति:

१. श्री गणेश भट्टः – श्री सरस्वती विद्या मन्दिरम् बसवनगुडि
२. श्रीमती वीणा – एम्. इ. एस् किशोरी केन्द्र मल्लेश्वरम्

शैक्षणिकपर्याययोजना

शैक्षणिकवर्ष: - 2021-22 - अगष्टमासः

कक्ष्या - सप्तमी

विषय: - तृतीयभाषा संस्कृतम्

क्र.सं	मासाः /सप्ताहः	अधिगमफलानि	सलहात्मक-क्रियाकलापः	मौल्यमापनम्
1.	अगष्टमासः प्रथमसप्ताहः क्रियाकलापः-1	वर्णमाला अ - औ (स्वराः) स्वराणां विभागः	छात्राणां कृते अ-औ अक्षराणि दत्वा क्रमशः निर्दिष्टस्थाने मेलनम् । स्फोरकपत्राणां सहायेन स्वराक्षराणां विभागानां परिचयः।	क्रिडया अक्षराणि क्रमेण कथं भवति इति निरूपणम् । स्फोरकपत्रमुखेन स्वराणां विभागानां परिचयं कारयति । (ह्रस्व, दीर्घ, प्लुत)
2.	क्रियाकलापः- 2	वर्गीयव्यञ्जनाक्षराणि अवर्गीयव्यञ्जनानि	अन्तर्जाले विद्यमानं वर्णमालागानश्रवणम् । इतस्ततः विद्यमानानां अवर्गीय- अक्षराणां सम्यक् योजनम्	वर्णमाला गानं श्रुत्वा वर्गीयव्यञ्जनाक्षराणां ज्ञानं कारयति । अवर्गीयव्यञ्जनानां ज्ञानं जातं वा इति क्रियाकलापमुखेन अवगमनम् ।
3.	क्रियाकलापः- 3	अल्पप्राण-महाप्राणव्यञ्जनानि अयोगवाहौ (अं - अः)	मञ्जूषे विद्यमानाक्षराणि चित्वा अल्पप्राण, महाप्राण, अनुनासिक विभागे लेखनम् । प्रत्येकः छात्रः श्यामफलके व्यञ्जनेन सह अनुस्वारं- विसर्गं च लिखन्ति ।	अल्पप्राण, महाप्राण, अनुनासिक विभागे लिखितं वा इति दृष्टव्यम् । व्यञ्जनेन सह अनुस्वारविसर्गौ कथं लेखनीयम् इति निरूपयति ।

अभ्यासपत्रिका - 1

1. एकवाक्येन उत्तरयत ।

1. कतिस्वराः सन्ति? ते के?

2. स्वरणां विभागं लिखत ।
3. अल्पप्राण – व्यञ्जनानि लिखत ।
4. महाप्राण व्यञ्जनानि लिखत ।

क्र.सं	मासाः /सप्ताहः	अधिगमफलानि	सलहात्मक-क्रियाकलापः	मौल्यमापनम्
1.	अगष्टमासः द्वितीयः सप्ताहः क्रियाकलापः - 1	गुणिताक्षराणि (स्वरसहितम्) गुणिताक्षराणि (स्वररहितम्)	शिक्षकः श्यामफलके प्रदर्शित गुणिताक्षराणि दृष्ट्वा अन्यानि कानिचन अक्षराणि पुस्तके लिखन्ति । व्योमसंस्थायाः सान्द्रमुद्रिका दर्शन-श्रवणमुखेन स्वररहितगुणिताक्षराणां परिचयः।	गुणिताक्षराणि समीचीनतया लिखतं वा इति पश्यति । दर्शन-श्रवणमुखेन स्वररहितगुणिताक्षराणां ज्ञानम् ।
2.	क्रियाकलापः - 2	लघुशब्दज्ञानम् संयुक्ताक्षरम् - (सजातीय)	फोरकपत्राणि दृष्ट्वा लघुशब्दानां लेखनम् । शिक्षकः श्यामफलके लिखितसजातीय संयुक्ताक्षराणि दृष्ट्वा अन्यानि संयुक्ताक्षराणि लिखन्ति ।	फोरकपत्र दर्शनम् । संयुक्ताक्षराणि सम्यक् लिखितानिवा इति पश्यति ।
3.	क्रियाकलापः - 3	संयुक्ताक्षरम् - (विजातीय) अक्षरमेलनम्	शिक्षकः श्यामफलके मातृभाषया लिखितसजातीय संयुक्ताक्षराणि दृष्ट्वा अन्यानि संयुक्ताक्षराणि लिखन्ति । पृथक् पृथक् विद्यमान- अक्षराणि मेलयित्वा शब्दरचनम्।	संयुक्ताक्षराणि कथं लेखनीयम् इति वदति । अक्षरमेलनेन शब्दज्ञानम् ।

अभ्यासपत्रिका

1. एकवाक्येन उत्तरयत ।

1. भ, स, ख गुणिताक्षराणि (स्वरसहितम्) लिखत ।
2. द्, य्, म गुणिताक्षराणि (स्वररहितम्) लिखत ।
3. शब्दान् रचयत ।

1. र् + आ + म् + अः =

2. स् + उ + र् + अ + भ् + आ + र् + अ + त् + ई =

3. स् + उ + म् + आ =

4 अक्षराणि विभज्य लिखत ।

अ) शिक्षकः =

आ) अन्यः =

क्र.सं	मासाः /सप्ताहः	अधिगमफलानि	सलहात्मक-क्रियाकलापः	मौल्यमापनम्
1.	अगष्टमासः तृतीयः सप्ताहः क्रियाकलापः - 1	प्रर्थना श्लोकम्	पुस्तके विद्यमानश्लोकानां पठनम् ।	स्पष्टतया उच्चारितं वा पठितं वा इति पश्यति ।
2.	क्रियाकलापः - 2	प्रर्थना श्लोकम्	अन्तर्जाले विद्यमानानां देवतानां श्लोकं श्रवणम् उच्चरणं च ।	श्लोकं स्पष्टतया उच्चारितं वा इति पश्यति ।
3.	क्रियाकलापः - 3	प्रर्थना श्लोकम्	श्यामफलके लिखितस्य श्लोकस्य प्रथमपङ्क्तिं दृष्ट्वा द्वितीयपङ्क्तिं लिखति । एवमेव क्रीडां करोति ।	श्लोकं सम्यक् लिखितं वा इति पश्यति ।

अभ्यासपत्रिका

1. एकवाक्येन उत्तरयत ।

1. सर्वदेव नमस्कृतः कः ?
2. शारदा पदस्य समानार्थकपदं किम् ?
3. वसुन्धरा का ?
4. काश्मीरपुरवासिनी का ?
5. अज्ञानं पदस्य विरुद्धार्थकपदं किम् ?

क्र.सं	मासाः /सप्ताहः	अधिगमफलानि	सलहात्मक-क्रियाकलापः	मौल्यमापनम्
1.	अगष्टमासः चतुर्थः सप्ताहः क्रियाकलापः - 1	प्रर्थना श्लोकम्	श्यामफलके लिखत देवतानां नामानि दृष्ट्वा तत् सम्बद्धं श्लोकान् स्मृत्वा गानम् ।	समीचीनतया श्लोकानां स्मरणं कृतं वा इति पश्यति ।
2.	क्रियाकलापः - 2	प्रर्थना श्लोकम्	देवतानां चित्राणि संस्थाप्य श्लोकानां लेखनम् ।	सुन्दरं स्पष्टं च अस्ति वा पश्यति ।
3.	क्रियाकलापः - 3	प्रर्थना श्लोकम्	एकः छात्रः चतुर्थपङ्क्तिं वदति अन्यः ऊहां कृत्वा प्रथमपङ्क्तिं गायति ।	ऊहा समीचीनतया कृता वा इति पश्यति ।

अभ्यासपत्रिका

1. एकवाक्येन उत्तरयत ।

1. अनेकरत्नसम्पन्ना का ?
2. शिवस्य सुतः कः ?
3. का विद्यां बुद्धिं ददाति ?
4. गुरुः किम् उन्मीलयति ?
5. कं शरणं गन्तव्यम् ?

- 1) एकवाक्येन उत्तरयत । 5X1=5
1. गुरुः किम् उन्मीलयति ?
 2. कं शरणं गन्तव्यम् ?
 3. वसुन्धरा का ?
 4. काश्मीरपुरवासिनी का ?
 5. स्वरान् लिखत ।
2. उत्तरयत । 2X2=4
1. अल्पप्राण - व्यञ्जनानि लिखत ।
 2. महाप्राण व्यञ्जनानि लिखत ।
3. शब्दान् रचयत । 4X1=4
1. ग् + अ + ण् + ए + श् + अः =
 2. य् + उ + क् + त् + अः =
 3. च् + इ + त् + व् + आ =
 4. क् + उ + क् + क् + उ + ट् + अः =
4. विभज्य लिखत । 3X1=3
1. संयुक्तः =
 2. सरस्वती =
 3. पन्नगः =
5. श्लोकं पूरयत । 1X4=4
1. नमस्ते _____ देहि मे ॥